

ЛИЧНОСТИ, КОИТО ПРОМЕНИХА ВАРНА

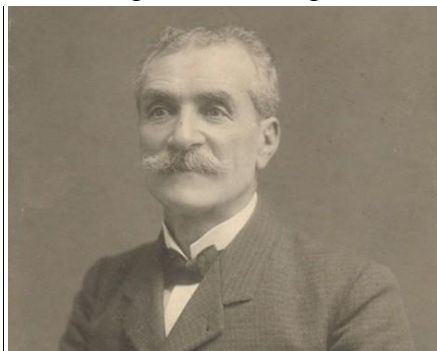
Даниела Георгиева, Варна

Като репортер в Българската национална телевизия във Варна с над 10-годишен стаж и задълбочени интереси в областта на историята, туризма и процесите в развитие открих една „неосветена” страна в историята на града. Това са многобройните личности, които са допринесли за неговия архитектурен, икономически и културен облик и тънат в забрава. А за нашето самочувствие днес им дължим много – почитта и уважението ни, както и да предадем паметта за тяхното дело на следващите поколения.

Смятам, че имаме какво да научим от грешките на предците ни, да ги избягваме и да надграждаме постигнатото от тях в нашия живот. Дължим им почит за това, което са направили и точно върху този аспект фокусирам моето изследване.

„Личностите, които промениха Варна” припомня имената на хората, на които дължим европейския облик и слава на града ни. Тези, които имат принос днес да наричат Варна „морската столица” на България и въобще да има туризъм тук. Много са хората, допринесли за това и вероятно точно този факт трябва да подчертаем дебело – че успехът на всяка добра идея е в екипната работа. И тези, които се заемат с реализирането ѝ, трябва да гледат и действат в една посока. Тук съм събрала информация за онези личности, които по един или друг начин – според заложените си са направили възможно тяхната мечта да се осъществи. И те са имали не по-малко трудности, отколкото ние днес. Например Михаил Колони – като кмет на Варна често самофинансира идеите си, в които общинските съветници не са склонни да участват и приемат като високо рискова инвестиция. Присмиват са се зад гърба му, но той вярва в безпогрешния си нюх на бизнесмен и след като става ясно, че в крайна сметка е прав и проектът е работещ, го откупуват от него с общински пари – така си връща вложените средства.

Да си припомним и други личности, като **Кръстю Мирски**, който идва във Варна през 1878 г. и работи като юрист. Инициатор е за създаване на кръжока „Любители на книгата” и „Книжовна дружинка”, от които впоследствие се създава Варненската библиотека. През 1888г. е избран за кмет на Варна. Точно тогава с изградени упървите училища в града и Морските бани. Преди Освобождението сътрудничи на няколко вестника, издава и трудове, свързани с образованието. Във Варна работи в

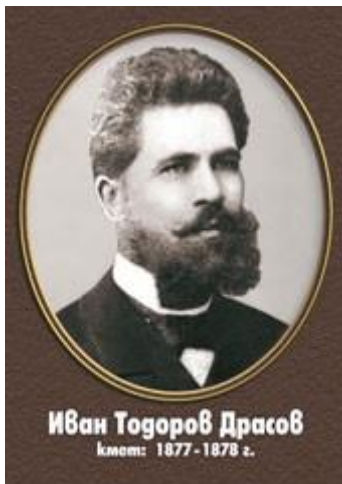

продължение на 40 години.

Михаил Колони – два пъти кмет, дава ход на проекти като изграждане на Морските бани, Морската градина и Пристанището – все фундаментални за развитието на града. Построява чешми, прави скеле на Пристанището. Негова е идеята за морска и градска градина, за площад „Мусала”, където преди това е било гробище. Той е прозорлив, вижда напред в бъдещето. Прави много, за да се прочуе Варна като морски курорт и да се заговори за града като лятна столица.

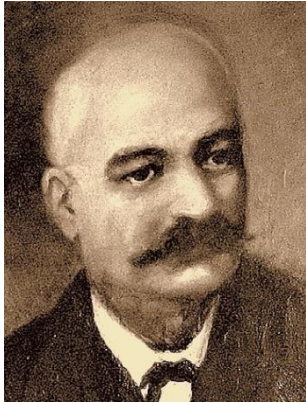
Иван Драсов – роден е в Ловеч, по-късно учи в Чехия. След Освобождението е първият кмет на Ловеч, избран е и за депутат от Великото народно събрание, свикано в Търново след Освобождението. Работи като окръжен управител във Варна, където остава до края на живота си. След неговата смърт оръжията му са предадени на Военния музей в София, документите – в Държавен архив – Варна. Водел е кореспонденция с Ботев и Никола Обретенов и оттам се разбират много детайли за дейността им.

Иван Богоров – с принос към предприемачеството в града, основател и издател на първия български вестник. Той е един от първите издатели на новобългарска граматика, пръв съставител на голям двуезичен речник и един от първите автори на пътеписи в българската литература. Богоров остава в паметта на народа като книжовник, педагог, журналист и езиковед с нестандартен подход в осъществяването на начинанията си.

Параскева Николау – създател на първата болница в града, дарил къщата си с параклис до морето, дал цялата сума за изграждане на църква – „Свети Никола“. Завещанието му е много прецизно обмислено и подробно описано в 41 параграфа, като личи обмислянето на всеки детайл. Така напр. в един от тях е казано, че „за основанието и разкриването на болницата предвижда 25 000 рубли за постройка на едни дом с 12 стаи за отглеждане на болни, сирачета, престарели и умолишени.“

Димитър Кондов – кмет с принос в развитието на града

Димитър Кондов е политик и общественик, участва в Балканската война и Първата световна война. От 1919 г. до 1921 г. е кмет на Варна. По време на мандата му се създават общинските овощни градини, открит е и общински магазин, построяват се тухларна и керемидарница. Като кмет на Варна решава проблеми, свързани с разрухата от войната, безработицата, спекулата и жилищната криза. Вижда в перспектива развитието на града, обръща внимание и на крайните квартали от градското планиране.

Антон Новак През 1892 г. по препоръка на тогавашния гимназиален учител във Велико Търново – Карел Шкорпил, Антон Новак е назначен за градинар-декоратор за създаването на общински градини и разсадници, залесяване на скалистите склонове около града и уреждане на парка. По повод сватбата на цар Фердинанд, Новак слага началото на градската градина. През 1895 г. отново по препоръка на Карел Шкорпил е назначен и за градски градинар във Варна. Така се устройва Морската градина във Варна.

Братя Шкорпил – създатели на българската археология и музейното дело във Варна, живели тук. Къщата, в която са живели братята, се намира на улицата между Катедралата и общината – днес ул. „Братя Шкорпил“. Интересното за нея е, че е проектирана по идея лично от Карел Шкорпил. Само за 5-6 години те са записали и картографирали толкова много от миналото ни, че ние едва успяваме да го обходим.

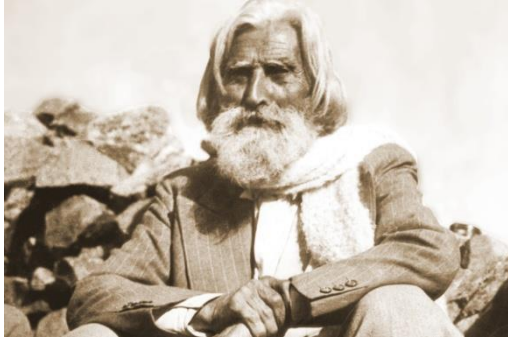

Елеонора фон Ройс – втората съпруга на Фердинанд, след като първата му си отива от този свят. Отглежда трите му деца, влага цялата крупна сума от сватбения си подарък в изграждане на санаториум за гръдно болни деца край Варна, а по-късно завещава всичките си спестявания на болници, санаториуми, бедни семейства и инвалиди. За нея казват, че е ангел, който бди над България. Погребана е в двора на Боянската църква в София, паметник на ЮНЕСКО, за съществуването на който има съществен принос.

Петър Дънов – български философ, живял във Варна. Основател на духовното учение за Бялото братство, което надхвърля границите на България и се разпространява по цял свят. Хиляди негови последователи всяка година идват в страната ни, за да се докоснат до сакралните за него места – Рила планина и Седемте езера. Неговите идеи –

смирение, вяра и упование в Бога – намират отклик в сърцата на хората, заради посланието което носят. Да бъдем добри и да се трансформираме с любов.

Петър Димков – за по-малко от година пребиваване във Варна оставя светла диря. Парк-музеят „Вл. Варненчик” е изграден по негова идея на мястото на Битката на народите, също така Аспаруховият вал и паметникът на Аспарух в парка на кв. „Аспарухово”, както и Арката на 8-ми Приморски полк.

Никола Лазаров – Той е един от най-големите български архитекти, проектирал и построил над 200 обекта в страната, със заслуга към 16 от къщите във Варна. Всички те са паметници на културата – в това число сградата на Театъра, Икономическия Университет и кулата на Двореца в Евксиноград. Стилът му не е традиционен за времето си, последовател е на еkleктиката и необарока.

Арх. Дабко Дабков – с принос към европейския вид на Варна в старата му част. Прави Македонския дом, Турската баня, хотел „Мусала” (Лондон), проектира безплатно строежа на училище „Кирил и Методий”. Един от най-ранните му проекти е Военният

клуб, като с него той само загатва таланта си. По негов порект е изградено и сиропиталище „Надежда”, което се намира срещу Бизнес-хотела във Варна.

Кирил Шиваров – скулптор, с принос към естетската среда във Варна. Баща му – Александър Шиваров е изкусен майстор-мебелист, награден от цар Фердинанд за мебелировката в двореца Евксиноград. Завършва художествено училище за приложни изкуства в Прага и специализира архитектура във Виена. Той е сред създателите на най-много войнишки паметници у нас, специалист по монументалната украса. Сред най-емблематичните негови творения, част от стара Варна, са скулптурата „Меркурий яхнал орел“ на Софийска банка на ул. „Преслав”, пластичната украса на ИУ във Варна и на къщата на Данаил Манов в центъра на града.

Йордан Минков – природозащитникът, който отвоюва алчните ламтежи да заобиколят парка „Златни пясъци” и спасява голяма част от гората от изсичане. Днес чешма по синия маршрут в ПП „Златни пясъци” носи неговото име и точно там се намират най-старите и мощни дървета в парка – на по 100-150 години.

Кирил Йорданов – лекар, поставил началото на физиотерапията като лечение. Лекар от Варна, учил медицина в Грац, Австрия, общински лекар във Варна, поставил началото на физиотерапията в града и билколечението в страната. Дядо на доскорошния кмет със същото име. Известно време живее със семейството си във Виена, където специализира 3 медицински специалности. В къщата си разкрива водолечебен кабинет с баня и масажна стая с перлена вана, подводен масаж, апарат за дестилирана вода, кварцова лампа и с това той поставя основите на природолечението в България.

Константин Дъновски – първият български свещеник във Варна. Баща на Петър Дънов. Гробът му е в двора на църквата „Арх. Михаил” на улица „27 юли”. Поставя началото на музейното дело в града. Преди век законът позволява всеки да прави разкопки за имане или други проучвания, щом подаде молба и получи разрешение от окръжния управител на Варна. Условието е местната власт да е уведомена кога и къде ще копае, за да се осигури надзор. Това обаче често не се спазва и така са похабени много старини.

Инокентий Софийски – духовник, роден във Варна. Предава сбирката си от възрожденски икони, археологически, етнографски и библиографски ценности на музеи и библиотеки във Варна. Къщата, в която е живял, се намира в малка уличка под Театъра в посока Ритуалната зала.

Фриц Цвики – роден във Варна, откривателят на „черните дупки” – физик, с принос към астрономията. Къщата, в която е роден и днес прави впечатление – намира се на метри от сградата на общината, в долния ъгъл на градинката около църквата „Света

Петка”. Роден е в семейство на швейцарски емигранти. Баща му е бил почетен консул на Норвегия във Варна, майка му е чехкиня. Познанията си по физика придобива в Цюрих, Швейцария, а кариерата си развива зад океана – в САЩ, където прави и всички важни за астрономичната наука открития. Изключително интересна личност.

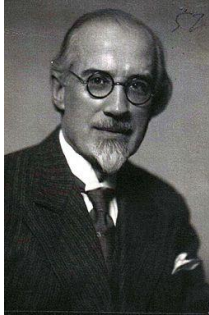
Борис Георгиев – художник, роден във Варна, по-късно световно известен. Живописец и график. Завършва живопис в Императорската художествена академия в Санкт Петербург и Баварската кралска академия в Мюнхен. Живее и работи в България, Италия и Индия. Рисува портрети на Владимир Димитров-Майстора, Петър Дънов, Махатма Ганди, Джавахарлал Неру, Алберт Айнщайн. Негови картини са притежание на национални и частни художествени галерии по целия свят. Подписвал е картините се като: Борис Георгиев от Варна. Градската художествена галерия във Варна носи неговото име.

Георги Велчев – художник-маринист от Варна, неговото име носи филиал на Градската художествена галерия. Той е новатор в изобразителното изкуство от 20-те години на миналия век. Къщата му е в историческия център на града, дарена е от близките му за галерия. Неговата страст за рисуване е морската стихия с всичките ѝ нюанси и настроения. Пътешественик по душа, живял голяма част от съзнателния си живот и в Америка, но в края се завръща отново във Варна.

Добри Христов – музикант, чието име днес носи Националното училище по изкуствата във Варна. Роден е тук, но е изпратен да учи в Прага, където постъпва като ученик на известния композитор Антонин Дворжак. Написал е огромен брой солови и хорови песни, всеки български хор днес има в репертоара си негови произведения, които изпълнява. За значимостта на творчеството му говори красноречиво фактът, че ликът му е поставен на банкнотата от 500 лв.

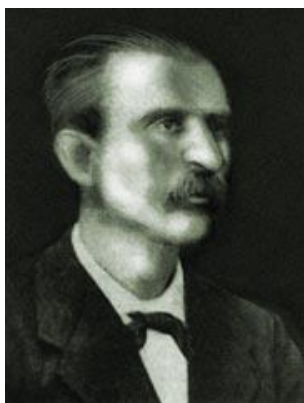

Светослав Обретенов – днес името му носи конкурс с традиции, който се провежда всяка година в Провадия. За него знаем, че е бил композитор във Варненския театър „Морски звуци”, диригент на хор, автор на множество камерни симфонични и хорови изпълнения. Автор е на десетки песни за детски и смесен хор, пише и революционни, както и солови песни.

Велико Христов

Кмет на Варна след Освобождението за една година. Роден е в Еленския край – с. Неделковци. Заема се с хигиенизирането на Варна и нейното благоустрояване. Застила с калдаръм някои от основните улици, създава сметище, поставя допълнително 200 фенера по улиците. Създава пазар и първата Пожарна команда. Регулира пазарните цени, отделя средства за учебно настоятелство.

Данаил Манов

Основател на лозарския синдикат в града. Собственик на ъгловата сграда до хотел „Черно море”, на бул. „Княз Борис” 53 и ъгъла с булевард „Сливница”. Проектирана е от арх. Дабко Дабков през 1925 г. Същата година, когато Варна е обявена за морски курорт. Данаил Манов проявява търговски нюх и инвестира в тази сграда, предназначена за жилище, ресторант, хотел с 28 стаи (сключва договор с полска туристическа агенция „Орбис” и осигурява заетостта на леглата през курортния сезон.) По-късно е национализирана.

Защо ви изброих всичко това – по имена, с години и други детайли? За да си припомним, че предизвикатествата са различни в различните епохи, но така или иначе ги има. Както и съмнението, отричането и други спъващи развитието фактори. Защото тези хора са изправили града буквално от нищото и то до степен да е видим за света и много хора да поискат да го посетят. Те са работили тук в годините след Освобождението и са успели. Без голям опит, без много пари, но с много хъс за добра промяна. Това изследване цели ни да покаже, че и ние можем да променим живота си, ако не го харесваме такъв, какъвто е, щом тези хора са се справили от „нулата”. Всеки от нас може да промени нещата към по-добро, ако иска, вярва и положи усилия. Аз вярвам, че това „рецептата”.